

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4419/2562

พลเอก ณ.ผู้ร้อง นาย อ.ผู้คัดค้าน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1598/36, ป.พ.พ. มาตรา 1598/28, ป.พ.พ. มาตรา 1629, ป.พ.พ. มาตรา 1713

ย่อ / หลักกฎหมาย

ตามสัญญาประนีประนอมยอมความระบุว่า ผู้ตายและผู้คัดค้านจะไปดำเนินการจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรมภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ทำสัญญา หากผู้คัดค้านผิดสัญญาให้ถือเอาคำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความแทนการแสดงเจตนา ซึ่งศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวแล้ว แม้ผู้ตายและผู้คัดค้านยังไม่ได้นำข้อตกลงดังกล่าวไปจดทะเบียน การเลิกรับบุตรบุญธรรมระหว่างผู้ตายและผู้คัดค้านย่อมมีผลแล้ว นับแต่เวลาที่คำพิพากษาศาลฎีกาตามสัญญาประนีประนอมยอมความถึงที่สุดตามบทบัญญัติแห่ง ป.พ.พ. มาตรา 1598/36 ผู้คัดค้านจึงไม่ได้มีฐานะเป็นบุตรบุญธรรมของผู้ตายและไม่อยู่ในฐานะทายาทลำดับที่หนึ่งตาม ป.พ.พ. มาตรา 1598/28, 1629 ไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดกในฐานะทายาทโดยธรรม บทบัญญัติในวรรคสองของ ป.พ.พ. มาตรา 1713 เป็นบทบัญญัติที่ชี้แนวทางให้ศาลปฏิบัติในการแต่งตั้งผู้จัดการมรดก โดยพิจารณาตามพฤติการณ์เท่านั้น หากใช้เป็นบทบังคับให้ศาลจำต้องตั้งผู้จัดการมรดกตามที่ระบุไว้ในพินัยกรรมหรือห้ามตั้งบุคคลอื่นเป็นผู้จัดการมรดกร่วมกับผู้จัดการมรดกตามข้อกำหนดพินัยกรรมแต่ประการใดไม่ การที่ศาลจะตั้งผู้ใดเป็นผู้จัดการมรดกหรือจะตั้งบุคคลหลายคนเป็นผู้จัดการมรดกร่วมกันนั้นย่อมแล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร

คำพิพากษา

ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้มีคำสั่งตั้งผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านขอให้ยกคำร้องของผู้ร้อง และมีคำสั่งตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ผู้คัดค้านไม่เป็นบุคคลต้องห้ามตามกฎหมายที่จะเป็นผู้จัดการมรดก ศาลชั้นต้นมีคำสั่งตั้งพลเอกณรงค์ศักดิ์ ผู้ร้อง และนายอานนท์ ผู้คัดค้าน ร่วมกันเป็นผู้จัดการมรดกของพันตรีหญิงนวลปรางค์ ผู้ตาย ให้ผู้ร้องกับผู้คัดค้านมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ ผู้ร้องและผู้คัดค้านอุทธรณ์ศาลอุทธรณ์ภาค 3 พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ให้เป็นพับ ผู้ร้องและผู้คัดค้านฎีกา โดยได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงที่คู่ความไม่ได้แย้งคัดค้านกันในชั้นฎีการับฟังได้เป็นยุติว่า ผู้ร้องเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของพันตรีหญิงนวลปรางค์ ผู้ตายกับพลโทกมล มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน 3 คน คือ พลตรีหญิงอภิรัตน์ ผู้ร้อง และนายฤทธิรงค์ ผู้คัดค้านเป็นบุตรของพลตรีหญิงอภิรัตน์กับพลตรีสรภัญ เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2556 ผู้ตายจดทะเบียนรับผู้คัดค้านเป็นบุตรบุญธรรม ผู้ตายถึงแก่ความตายเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559 ก่อนถึงแก่ความตาย ผู้ตายทำพินัยกรรมยกบ้านไม้สองชั้นเลขที่ 90 หมู่ที่ 21 ให้แก่ผู้คัดค้าน และตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกในทรัพย์สินอื่นของผู้ตายนอกจากที่ระบุไว้ในพินัยกรรม ตามพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองฉบับลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2556 และเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2558 ผู้ตายทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับพลตรีหญิงอภิรัตน์ ผู้คัดค้าน พลตรีสรภัญ ในคดีแพ่ง

หมายเลขแดงที่ 1817/2558 ของศาลชั้นต้น ซึ่งเป็นคดีที่ผู้ตายฟ้องพลตรีหญิงอภิรัตน์ ผู้คัดค้าน พลตรีสรภัญ เรื่องเพิกถอนนิติกรรมฉ้อฉล ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ วันที่ 29 กันยายน 2558 ผู้ตายทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับผู้คัดค้านว่าจะไปจดทะเบียนเลิกรับ บุตรบุญธรรมภายใน 30 วัน ในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ พ.54/2558 ของศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเป็นคดีที่ผู้ตายฟ้องผู้คัดค้าน เรื่องเลิกการรับบุตรบุญธรรมตามสัญญา ประนีประนอมยอมความและคำพิพากษาตามยอม คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยในประการแรกตามฎีกา ของผู้ร้องว่า การแสดงเจตนายกเลิกการรับบุตรบุญธรรมตามหนังสือสัญญา ประนีประนอมยอมความมีผลทำให้ผู้คัดค้านไม่เป็นบุตรบุญธรรมของผู้ตายจึงไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสีย ในกองมรดก และพินัยกรรมถูกยกเลิกโดยสัญญาประนีประนอมยอมความหรือไม่ เห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1598/36 บัญญัติว่า "การเลิกรับบุตรบุญธรรมโดย คำพิพากษาของศาล ย่อมมีผลแต่เวลาที่คำพิพากษาลงถึงที่สุด แต่จะอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของ บุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตไม่ได้ เว้นแต่ได้จดทะเบียนแล้ว" เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงตาม สัญญาประนีประนอมยอมความว่า ผู้ตายและผู้คัดค้านทำสัญญาประนีประนอมยอมความตกลง กันว่า ผู้ตายและผู้คัดค้านจะไปดำเนินการจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรมภายใน 30 วัน นับแต่ วันที่ทำสัญญาประนีประนอมยอมความ หากผู้คัดค้านผิดสัญญาให้ถือเอาคำพิพากษาตามสัญญา ประนีประนอมยอมความแทนการแสดงเจตนาของผู้คัดค้าน และศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดปราจีนบุรีมีคำพิพากษาให้คดีเสร็จเด็ดขาดไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าว ตามคำพิพากษามาตามยอมแล้ว แม้ผู้ตายและผู้คัดค้านยังไม่ได้นำข้อตกลงดังกล่าวไปจดทะเบียน การเลิกรับบุตรบุญธรรมระหว่างผู้ตายกับผู้คัดค้านย่อมมีผลแล้วนับแต่เวลาที่คำพิพากษามาตาม สัญญาประนีประนอมยอมความนั้นถึงที่สุดตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 1598/36 ดังกล่าว ผู้คัดค้าน จึงไม่ได้มีฐานะเป็นบุตรบุญธรรมของผู้ตายและไม่อยู่ในฐานะทายาทโดยธรรมลำดับที่หนึ่งตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1598/28, 1629 ไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดกใน ฐานะทายาทโดยธรรม ส่วนปัญหาว่าผู้คัดค้านเป็นผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดกของผู้ตายในฐานะ ผู้รับพินัยกรรมหรือไม่ และพินัยกรรมเอกสารฝ่ายเมืองที่ผู้คัดค้านอ้างถูกยกเลิกโดยสัญญา ประนีประนอมยอมความหรือไม่นั้น เห็นว่า สัญญาประนีประนอมยอมความฉบับลงวันที่ 28 กันยายน 2558 ในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ 1817/2558 ผู้ตาย ผู้คัดค้าน และบิดามารดาของ ผู้คัดค้านตกลงกันในข้อ 1 เรื่องการแบ่งทรัพย์สินคือที่ดินโฉนดเลขที่ 8645 พร้อมสิ่งปลูกสร้าง จำนวน 9 ห้อง ที่ดินโฉนดเลขที่ 20869 และที่ดินโฉนดเลขที่ 5762 ให้แก่บุตรทั้งสามคนของผู้ตาย คนละส่วนเท่า ๆ กันโดยกำหนดวิธีการจัดการแบ่งไว้ ข้อ 2 เป็นการตกลงยุติการดำเนินคดีอาญาที่ ผู้ตายร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่บิดามารดาของผู้คัดค้าน ข้อ 3 ผู้คัดค้านตกลงยินยอมไปดำเนินการ จดทะเบียนยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมระหว่างผู้ตายกับผู้คัดค้านภายใน 30 วัน นับแต่วัน ทำสัญญาประนีประนอมยอมความต่อศาล ข้อ 4 หากฝ่ายใดผิดสัญญาให้ถือเอาคำพิพากษาเป็น การแสดงเจตนาในการตกลงยินยอมของคู่สัญญา ข้อ 5 ค่าฤชาธรรมเนียมที่ศาลไม่สั่งคืนให้ ตกเป็นพับ และข้อ 6 ระบุว่า ผู้ตายกับผู้คัดค้านและบิดามารดาของผู้คัดค้านตกลงกันตามข้อ 1 ถึงข้อ 5 ทุกประการ โดยผู้ตายกับผู้คัดค้านและบิดามารดาของผู้คัดค้านจะไม่นำสิทธิเรียกร้องใด ๆ ที่มีอยู่ก่อนหรือที่จะมีขึ้นภายหลังทำสัญญาประนีประนอมยอมความฉบับนี้มาเป็นเหตุ เปลี่ยนแปลงข้อตกลงตามสัญญาประนีประนอมยอมความฉบับนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะมีพินัยกรรม ยกให้หรือไม่ก็ตาม ส่วนพินัยกรรมนั้น ผู้ตายได้ทำพินัยกรรมดังกล่าวขึ้นเป็นพินัยกรรมแบบเอกสาร

ฝ่ายเมืองลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2556 กำหนดยกบ้านไม้สองชั้นเลขที่ 90 หมู่ที่ 2 ของผู้ตายให้แก่ผู้คัดค้านและตั้งให้ผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย แต่ทรัพย์สินที่ระบุไว้ในสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวมิได้มีการระบุถึงบ้านไม้สองชั้นเลขที่ 90 ที่ผู้ตายยกให้แก่ผู้คัดค้านตามพินัยกรรม ดังนั้นข้อกำหนดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามพินัยกรรม จึงมิได้ถูกกระทบหรือถูกเพิกถอนโดยสัญญาประนีประนอมยอมความ ทั้งการที่จะเพิกถอนพินัยกรรมหรือเพิกถอนข้อกำหนดในพินัยกรรมได้จะต้องกระทำตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดไว้ แต่ข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่ามีการเพิกถอนพินัยกรรมหรือเพิกถอนข้อกำหนดในพินัยกรรมดังกล่าว ดังนั้น พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง จึงยังมีผลใช้บังคับอยู่ และผู้คัดค้านยังมีสิทธิได้รับมรดกบ้านไม้สองชั้นเลขที่ 90 ตามที่กำหนดไว้ในพินัยกรรม ดังนั้น ผู้คัดค้านจึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดกในฐานะผู้รับพินัยกรรม มีสิทธิร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายได้ ฎีกาของผู้ร้องฟังไม่ขึ้น คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยในประการต่อไปตามฎีกาของผู้ร้องว่า สมควรตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายหรือไม่ ซึ่งศาลฎีกาเห็นควรพิจารณาปัญหานี้ไปพร้อมกับฎีกาของผู้คัดค้านที่ว่า การที่ศาลมีคำสั่งตั้งผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกร่วมกับผู้คัดค้านชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ โดยผู้ร้องฎีกาว่า ตามเนื้อหา ในสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ผู้คัดค้านไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ส่วนผู้คัดค้านฎีกาว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1713 วรรคสอง กำหนดว่า การตั้งผู้จัดการมรดก ถ้ามีข้อกำหนดในพินัยกรรมก็ให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดกตามข้อกำหนดในพินัยกรรมเท่านั้น บทบัญญัติดังกล่าวห้ามมิให้ศาลใช้ดุลพินิจตั้งทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์มรดกของผู้ตายเป็นผู้จัดการมรดกร่วมกับผู้จัดการมรดกตามข้อกำหนดในพินัยกรรมนั้น เห็นว่า ผู้ร้องและผู้คัดค้านต่างยื่นคำร้องขอให้ศาลตั้งตนเองเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายและคัดค้านการเป็นผู้จัดการมรดกของอีกฝ่ายหนึ่ง กรณีจึงเป็นอำนาจของศาลที่จะพิจารณาว่า บุคคลใดในระหว่างผู้ร้องกับผู้คัดค้านเป็นผู้ที่สมควรได้รับการตั้งให้เป็นผู้จัดการมรดก บทบัญญัติในวรรคสองของมาตรา 1713 ที่ว่า "การตั้งผู้จัดการมรดกนั้น ถ้ามีข้อกำหนดพินัยกรรม ก็ให้ศาลตั้งตามข้อกำหนดพินัยกรรม และถ้าไม่มีข้อกำหนดพินัยกรรม ก็ให้ศาลตั้งเพื่อประโยชน์แก่กองมรดกตามพฤติการณ์ และโดยคำนึงถึงเจตนาของเจ้ามรดก แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร" นั้น เป็นบทบัญญัติที่ชี้แนวทางให้ศาลปฏิบัติในการแต่งตั้งผู้จัดการมรดก โดยให้พิจารณาตามพฤติการณ์เท่านั้น หากใช้เป็นบทบังคับให้ศาลจำต้องตั้งผู้จัดการมรดกตามที่ระบุไว้ในพินัยกรรมหรือห้ามตั้งบุคคลอื่นเป็นผู้จัดการมรดกร่วมกับผู้จัดการมรดกตามข้อกำหนดพินัยกรรมแต่ประการใดไม่ การที่ศาลจะตั้งผู้ใดเป็นผู้จัดการมรดกหรือจะตั้งบุคคลหลายคนเป็นผู้จัดการมรดกร่วมกันนั้นย่อมแล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร การที่ศาลล่างทั้งสองตั้งผู้ร้องซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมของผู้ตายเป็นผู้จัดการมรดกจึงชอบแล้ว ส่วนปัญหาว่าผู้คัดค้านสมควรเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายหรือไม่ นั้น โดยปรากฏข้อเท็จจริงตามสำเนาคำฟ้อง สัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษายอมว่า ผู้ตายพ้องผู้คัดค้านต่อศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดปราจีนบุรีเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2557 เพื่อเลิกการรับบุตรบุญธรรม เนื่องจากผู้คัดค้านหลอกลวงผู้ตายให้ลงลายมือชื่อในเอกสาร 2 ครั้ง ต่างวันเวลากัน โดยอ้างว่า เป็นการลงลายมือชื่อเพื่อตรวจสอบกรรมสิทธิ์ที่ดินให้แก่ผู้ตาย และเพื่อแจ้งอายัดที่ดินของผู้ตาย แต่ความจริงเป็นการลงลายมือชื่อเพื่อขออนุญาตโอนที่ดินให้แก่ผู้ตาย และได้ลงลายมือชื่อแล้วนำโฉนดไปโอนที่ดินของผู้ตายให้แก่มารดาผู้คัดค้าน วันที่ 29 กันยายน 2558 ผู้ตายและผู้คัดค้านทำสัญญาประนีประนอมยอมความตกลงจะไปดำเนินการจดทะเบียนเลิกการรับ

บุตรบุญธรรมภายใน 30 วัน นับแต่วันทำสัญญาประนีประนอมยอมความ และ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดปราจีนบุรีมีคำพิพากษาตามยอมเป็นคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ พ.54/2558 ผู้คัดค้านจึงไม่อยู่ในฐานะบุตรบุญธรรมของผู้ตายดังที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ในตอนต้น แล้ว พฤติการณ์ของผู้คัดค้านดังกล่าวเห็นได้ชัดเจนว่า ผู้คัดค้านได้ประพฤติดนมิชอบขัดต่อ ความไว้วางใจของผู้ตายและเป็นเหตุให้ผู้ตายอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง หากผู้ตายไม่ถึงแก่ ความตายไปเสียก่อนก็เชื่อได้ว่าผู้ตายย่อมต้องเพิกถอนข้อกำหนดในพินัยกรรมที่ตั้งผู้คัดค้านเป็น ผู้จัดการมรดกเช่นเดียวกับที่เลิกการรับผู้คัดค้านเป็นบุตรบุญธรรม เนื่องจากการหมดศรัทธาในตัว ผู้คัดค้านแล้ว แม้ผู้คัดค้านยังมีส่วนได้เสียในกองมรดก แต่ก็มีทรัพย์สินเพียง 1 รายการเท่านั้นที่ตก ได้แก่ผู้คัดค้านตามพินัยกรรม ซึ่งไม่ว่าใครก็ตามที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายก็ย่อมมี หน้าที่จัดการโอนทรัพย์สินมรดกดังกล่าวให้แก่ผู้คัดค้านตามสิทธิที่ผู้คัดค้านพึงได้รับตามที่ระบุไว้ใน พินัยกรรม เมื่อพิจารณาพฤติการณ์ของผู้คัดค้านดังกล่าวข้างต้นและโดยคำนึงถึงเจตนาของ เจ้ามรดกแล้ว จึงไม่เห็นสมควรตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ที่ศาลล่างทั้งสองมีคำสั่งตั้ง ผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายร่วมกับผู้ร้องนั้น ศาลฎีกาไม่เห็นพ้องด้วย ฎีกาของผู้ร้อง พังขึ้น ส่วนฎีกาของผู้คัดค้านฟังไม่ขึ้น พิพากษาแก้เป็นว่า ให้ตั้งพลเอกณรงค์ศักดิ์ ผู้ร้อง เป็น ผู้จัดการมรดกของพันตรีหญิงนวลปรานค์ ผู้ตาย เพียงผู้เดียว โดยให้มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย ยกคำร้องของผู้คัดค้าน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกาให้เป็นพับ

องค์คณะ

นันทวัน เจริญศาสตร์ · ประสิทธิ์ เจริญถาวรโกคา · สมบูรณ์ วัฒนพรมงคล

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/4419/2562>